

2. A biblikus misztika. Jézus lelke hajlékában

Imádkozzuk el a 127. számú éneket:

*Ó szentséges, ó kegyelmes, édességes Jézusom!
Dicsértessél, tiszteltessél, én megváltó Krisztusom!
Szállj be szívem hajlékába, jöjj be lelkem pitvarába,
Ott nyugodjál, ott lakozzál, soha el se távozzál.*

A misztika Isten hozzánk lehajló tevékenysége, leereszkedése az emberhez. Próbáljuk mind jobban megismerni és átélni ezt a hozzánk lehajlását!

I. Isten „távolsága” tőlünk

Tudjuk, hogy gondolatban pillanatok alatt még a hold távolságánál is nagyobb messzeségre tudunk hatolni. Bár Isten *nincs messze tőlünk* (ApCsel 17, 27), de most mégis azt a gondolatot próbáljuk átélni, hogy Isten valami végtelen nagy messzeségből **hogyan hajol le hozzánk**. Mondjuk ki neki imádságban: „Uram, hiszem, hogy közelíteni akarsz felém!”

1. „Vajon milyen volt az a leereszkedés, az a közelítés, amikor **kétezer éve** Fiadban jöttél el közénk a földre, és közöttünk éltél? Istenem, imádlak a megtestesülésedért, ezért a nagy közelségedért, ezért a nagy szeretetedért!”

2. Most irányítsuk gondolatainkat a **Szentírásra**, erre a mérhetetlen nagy kincsünkre, amelyben Isten annyira közel jött hozzánk. Éljük át, hogy Isten leereszkedik hozzánk a kinyilatkoztatásban! „Uram, **kitárom a szívemet** szavaid előtt! Hatolj be lelkem legmélyére, **tölts be igéiddel!**”

3. Isten lehajol hozzánk, és **az Oltáriszentségben** közli önmagát. „Uram, bár tudom, hogy nem vagyok rá méltó, de mégis jöjj el lelkem hajlékába! Úgy **várlak**, vágyódom Utánad! Ajándékozd nekem önmagadat!” **Minden szentáldozás a misztika legtisztább cselekedete:** Isten az, aki cselekszik, nekünk ajándékozza önmagát.

4. Most emlékezzünk vissza **első szentáldozásunk** örömére, arra a gyermeki hitre, boldogságra, amelyet akkor éreztünk, amikor Isten először ajándékozta magát nekünk a szentáldozásban. „Uram, minden szentáldozásomban nemcsak felidézni, átélni, hanem elmélyíteni, bővíteni is akarom ezt az élményt!”

5. Isten **a bűneitől megtisztult, Krisztus erényeibe öltözött és Istennel a szeretetben egészen azonosulni akaró emberrel akar találkozni**, annak nyilvánítja ki magát. „Uram, én most vágyódom Utánad, kitárom és odaajándékozom a lelkemet Neked, nyilatkoztasd ki magadat nekem is!”

II. Találkozásunk

Nem baj, ha még nem érzem élményszerűen, hogy Isten kinyilatkoztatja magát nekem, de azért **mondogassam** neki: „Az Utánad való vágyakozással, Uram, már próbálom az ajtót kinyitni. A kulcsot már beraktam a zárba, hogy kitárulhasson Előtted a lelkem! Próbálom még jobban elmélyíteni az Utánad való vágyódásomat, és még inkább vágyódom arra, hogy kinyíljon Előtted az ajtó! S ha még nem is tárul fel egészen, ha még nem is látlak, de azért megpróbálhatom **elképzelni**, hogy milyen lesz, amikor belépsz.”

1. Jézusom, Te mondtad: *Nálam nélkül semmit sem tehettek* (Jn 15, 5). Akkor ez a Rád gondolás is csak Veled lehetséges: „itt vagy, csak még nem érzek eléggé. De **a Rád gondolás már összeköt Veled**. Olyan meghatódott vagyok ettől a boldogságtól! Te itt vagy, jelen vagy, ha nem is látlak még! Mint ahogy a hátam mögött lévő személyeket sem látom, de

tudom, hogy jelen vannak. **Uram**, a Te **jelenléted** számomra ilyen elrejtett, **titokzatos, misztikus jelenlét.**”

2. „Ha Te azt mondtad: *Nálam nélkül semmit sem tehettek*, akkor én most megvallom neked: **Uram, nélküled nem tudok élni!**” Megfogalmazom újra ezt a fontos igazságot: „**Nélküled nem léteznék, Uram!** Ha én itt vagyok, akkor Te is itt vagy velem! De jó ez! Köszönöm, Uram!”

3. A Jelenések könyvében nekem is mondd: *Nézd, az ajtóban állok és zörgetek. Aki meghallja a szavamat, és kinyitja az ajtót, ahhoz bemegyek, és vele étkezem, ő meg énvelem* (Jel 3, 20). – „Uram, Te **most be akarsz jönni** a lelkem hajlékába? Szomjas földként várlak! Kitárom Előtted lelkem ajtaját! Csak ennyit tudok mondani: De jó, hogy bejöttél, Uram! Mennyire örülök ennek a találkozásnak, ahogy rám néztél, s én a Te szemedbe nézhettem! Elidőzöm a mosolyodban! Én is örömmre hangolódok, **visszamosolygok Rád!**”

4. Próbáljam újra, még jobban átélni ezt a találkozást Jézussal a **lelkem hajlékában!** Újra le lehet pergetni az eseményeket: – „Te zörgettél. – Kitártam Előtted lelkem ajtaját. – Jövedelede örömtől dobbant a szívem. – Most itt vagy! – Uram, most itt vagyunk együtt!”

5. A találkozásunk örvendezésében most nem számít, hogy külsőleg milyen **Jézus**. A torinói lepel tanúsága szerint **178-180 cm magas, erős alkat**. De most nem a külső számít, hanem a belső, szellemi élmény. Ahogyan a **szentáldozásban is** a mérhetetlen, felém közelítő isteni **szeretet a fontos!**

6. A Zsoltáros szavát is felidézhetem: *Amint Jeruzsálemet körülveszik a hegyek, úgy veszi körül a népét az Úr* (Zsolt 124, 2). „**Uram, Jézus, ölelj át engem!**” Boldog örömmel engedem, hogy Jézus átölelve tartsa a lelkemet. Egy nagy, **merész mozdulattal én is átölelem az én Uramat**, Jézust! Engedem, hogy fellobogjon a lelkemben a szeretet tüze. Ő lobbantotta lángra! Áradjon még jobban belém a szeretete ettől az isteni érintéstől!

III. Jézusom, olyan jó vagy hozzám!

Jézusom, segíts megtanulni, hogy ez a bennem lobogó szeretet a Te szereteted, az Atya és a közted lobogó Szentlélek!

Még jobban tölts be önmagaddal!

Én pedig kitágítom lelkem hajlékának a falait, hogy még többet fogadhassak be Belőled!

Ó, lobogó, isteni szeretet, ilyen édes vagy?

Uram, áraszd lelkem hajlékából a Te szeretetedet mindazokra is, akiket én szeretek, akik fontosak nekem! Borítsd be őket is ezzel a szeretettel!

Uram, olyan jó Veled lennem! **Nincs más dolgom, mint hogy engedjem, hogy szeress, és megpróbáljam viszonzni a szeretetedet. Én is szeretlek!**

Ha valami kizökkentene az Istennel való szeretetkapcsolatomból, akkor próbáljam meg újra felidézni azt a találkozást, ahogy Jézus belépett a lelkem ajtaján! Újra boldogan fogadjam Őt, vagy ott folytassam a szeretetkapcsolatot, ahol megszakadt. Valahogy úgy, ahogyan a televízió nézést is folytatom, ha közben egy vendég érkezése vagy egy telefonhívás megzavart.

Most folytassam Jézus szemlélését! **Próbáljam beengedni a lelkembe, átélni és boldogan viszonzni Jézus szeretetének sugárzását!** Tegyek neki vallomást: „**Jézusom, olyan jó vagy hozzám!** Te olyan jó vagy, Uram!”

IV. Mit értünk misztikán?

Most, a szeretetnek ebben a csendjében tegyük fel a kérdést: **mit értünk misztikán?** Először az alapfogalmakat kell tisztáznunk. Mely utak vezetnek el a szemlélődéshez?

A misztikának kettős értelmezése van: az egyik a hagyományos teológiai, a másik a biblikus értelmezés.

1. **A hagyományos felfogás** szerint a hitbeli tapasztalás különleges adomány, olyan ingyenes, vagyis **kegyelmi ajándék**, amelyet kevesen kapnak meg. Eszerint az Istennel való bensőséges kapcsolat mélyebb átélése csupán a kivételezettek osztályrésze. A misztikának, mint az Istennel való találkozás tudományának ez az értelmezése végigkíséri az Egyház történelmét. Az Anyaszentegyház aránylag kevés misztikus szentet tart számon, ezért az embernek az a benyomása támad, hogy ez nem a mi utunk, vagy nagyon kiváltságosnak kell lennünk ahhoz, hogy megkapjuk ezeket a misztikus kegyelmeket.

2. **Az újabb teológia** – amelynek egyik jeles magyar képviselője dr. Gál Ferenc, aki nekem is professzorom volt a Budapesti Hittudományi Akadémián – a biblikus alapokhoz való visszatérés szükségességét tanítja. [Vigilia, 1975. 314. oldal.]

Szent Pál, Szent János, de ugyanakkor Szent Péter apostol is azt hirdeti, hogy **Isten hozzánk közelítő lehajlása, vagyis a misztika minden hívő számára nyitott, megismerhető, megélhető**, nemcsak egyesek kiváltságos ajándéka. **Jézus tanítványaiként mindnyájan megkapjuk a hit kegyelmét.** Ez nem csupán egy elméleti kegyelem, hanem ez mindnyájunk számára megélhető, megtapasztalható.

A misztika gyakorlata és elmélete, a misztika és a misztikus teológia között egyre jobban elmosódik a határ. Ma már a dogmatikát – vagyis az Istenről szóló hittant, tehát a hittudományt is – a teológusok úgy igyekeznek továbbadni, hogy a misztika annak szerves alkotórésze legyen. Vagyis a hívő ember átélhesse azt a kegyelmi tartalmat, amelyet a Szentírás a Szentlélek jelenlétének mond, illetve a Krisztusba való beöltözésnek, a Krisztussal való egybetartozásnak, vagy a Szentháromság lelkünkben való lakásának nevez.

A hit stabilitása, ténye és ereje nem attól függ, hogy mit mond az elmélet, vagyis mit tanítanak a tudósok, hanem attól, hogy mit ad az átélt, személyesen vallott valóság. Ez nem elképzelés, fantazmagória vagy üres filozofálgatás, bölcsekedés. Szent Pál világosan kijelentette: *Maga a Szentlélek győz meg minket arról, hogy Isten gyermekei vagyunk* (Róm 8, 16). Vagyis az a tény, hogy a Szentlélek bennünk lakik és működik, feltételezi a kegyelem megtapasztalhatóságát.

A **misztika** tulajdonképpen a hitünk átélése, a hitünk tárgyának a megtapasztalása, annak a nagy valóságnak a belső tudása, hogy milyen mélységes kapcsolatunk van a szentháromságos egy Istennel. Úgy is kifejezhetjük, hogy a hitbeli tartalom élményszerű tükröződése, tudatos reakció, az érzelem és az értelem működésének együttes hatása. **Nemcsak valamennyire ismerem és tudom a hit igazságait, hanem boldogan átérzem, átélem!** A teológus arra törekszik, hogy a hívő emberben a hit mind tudatosabbá váljék, és azután már nem lehet megkerülni a misztika kérdéseit! A keresztség és a bűnbocsánat szentségében a hit nemcsak a bűnök megbocsátására szolgál, hanem sokkal inkább a Krisztussal való egység élményére is, és **ez a megigazulás.** Isten előtt igazzá, megszenteltté válunk az Ő ajándékával. A misztikus cselekvésnek mindig ez a lényege: **Isten a kezdeményező, Isten hajol le hozzánk!**

Ha tehát a megszentelő kegyelem révén Isten gyermekei vagyunk (vö. 1 Jn 3, 1), akkor meg kell tudnunk élni Istennel ezt a gyermeki kapcsolatot, ahogyan csak egy gyermek tudja mondani az atyjának, anyjának: **Te!** Nekünk is meg kell élnünk, hogy **Istent tegezhetjük**, mert Isten egészen közel jött hozzánk. A saját élményünk az lesz, hogy ilyen módon találkozhatunk Istennel, illetve **Isten is személyes kapcsolatot akar létrehozni bennünk és velünk! Az én-te viszony** átélhető kapcsolat, saját élményünk lesz! A misztika tehát *ennek a személyes viszonynak az egyéni vállalása, az abból fakadó élmény, öröm.* A Szentírás tanítása szerint **Isten ajándékozza magát nekünk, Ő előbb szeretett minket** (1 Jn 4, 19). **Ennek öröme mindnyájunké lehet.**

Hogy ez mennyire így van, azt a Szentírás mélyebb átélésével, áttanulmányozásával

is alátámasztja: *Ha szerettek engem, megtartjátok a parancsaimat. Én pedig kérni fogom az Atyát és más Vigasztalót ad nektek, az Igazság Lelkét, Aki mindörökké veletek marad* (Jn 14, 15-16). Jézus szava – ahogy Ő nemcsak a saját, hanem a Szentlélek személyében is vigasztal bennünket – nem lenne igaz, ha ezt a vigasztalást nem tudnánk megélni.

Nyilván mindnyájunknak vannak élményei, hogy **az Úristen hányszor és hányszor megvigasztalt bennünket!**

Jézus ezt mondja erről a Vigasztalóról: *A világ nem kaphatja meg Őt, mert nem látja, nem is ismeri. De ti ismeritek, mert bennetek marad* (Jn 14, 17). Jézus nem azt mondja, hogy láthatjuk a Szentlelket, mert ez a földi élet nem alkalmas **Isten meglátására. Ám hogy megismerhetjük, arra az Ő isteni szava a biztosíték. Hol, hogyan ismerhetjük meg?** Belülről! **Ő bennünk marad**, bennünk él, miután Isten Őt nekünk ajándékozta.

Jézus így folytatja: *Nem hagylak árván titeket, eljövök hozzátok* (Jn 14, 18). Ez a kifejezés megint a legtisztább misztika: **Isten a kezdeményező, Ő hajol le, Ő jön el hozzánk!** Nemcsak mellém, vagy térben és időben valahol a messzeségbe, hanem egészen **a lelkem hajlékába** jön el!

Jézus tovább tanít: *Rövid idő még, és a világ nem lát engem többé. De ti láttok engem, mert én élek, és ti is élni fogtok* (Jn 14, 19). Jézus emberi mivoltában, emberi természetében, mint a megtestesült Fiú látható a mennyországban. De már itt a földön is van mit elképzelnünk, van mit megközelítenünk, van mit látnunk, szemlélnünk a lelki szemünkkel az Ő emberségében! Az Egyház ezt olyan ragyogóan állítja elénk: Jézus fogantatásától, születésétől, a karácsonyi örömtől kezdve a jézusi tanításon, a tanító Jézus személyén és a keresztyét hordozó Jézuson át egészen a kereszthalált halt és a halálából feltámadt Jézus személyéig. Az Úr Jézus ezért mondja: *Azon a napon meglátjátok, hogy én az Atyámban vagyok, ti énbennem, és én tibennetek* (Jn 14, 20). Megláthatjuk ezt a teljes egységet, a szentháromságos egy Isten három személyének az egységét önmagában, az isteni lényegben, mert mi is helyet kapunk ebben az egyetlen isteni Létezőben: **Ő mibennünk, mi Őbenne!**

A következőkben Jézus visszatér a már említett gondolatra: *Aki ismeri és megtartja parancsaimat, az szeret engem* (Jn 14, 21). *Ha szerettek engem, megtartjátok parancsaimat* (Jn 14, 15). Úgy látszik, a parancsok megtartása és Jézus szeretetben való átélése összefügg: ez a misztika alapja.

Az Istennel való bensőséges találkozásnak az a feltétele, hogy megtegyük Isten parancsait, Isten akaratát! Tehát ez a kiindulás, és erre teszi rá Jézus a pecsétet: *Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja. Szeretni fogom őt én is, és kinyilatkoztatom magam neki* (Jn 14, 21). Ez a kinyilatkoztatás Isten hozzánk történő lehajlása, önközlése. Ahogyan egy ember ki tud nyitni egy könyvet, egy ajtót vagy a lelkét a másik ember előtt, úgy tárja ki magát nekünk az Úristen! **Megtapasztalhatóvá teszi létét, jelenlétét, illetve szeretetét, amellyel velünk van, bennünk van.**

Nem könnyű ezt felfogni! Jézus iskolájában a tanítványoknak is időre volt szükségük ahhoz, hogy ezt megértsék. *Júdás – nem az iskarióti – közbe is szólt: Uram, hogyan van az, hogy nekünk akarod kinyilatkoztatni magadat, s nem a világnak?* (Jn 14, 22). Érdekes, hogy Jézus Szent Júdás apostol kérdésére az előbbi témát kibontva adja meg a választ: *Aki szeret engem, megtartja a tanításomat* (Jn 14, 23). Tehát megismétli az alaptételt. Innen kell kiindulnunk. **A parancsok, a tanítás megtartása szeretetből fakad, és szeretetet eredményez. Ez a mi dolgunk.** Mi következik abból, ha ilyen lélekkel fordulunk Isten felé? Jézus adja meg a választ, amikor így folytatja: *Atyám is szeretni fogja őt, hozzá megyünk, és benne fogunk lakni* (Jn 14, 23). Az előbb ezt mondta: *Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja, és kinyilatkoztatom magamat neki.* Itt pedig még megerősíti, kibontakoztatja a tanítást: *az Atyával együtt benne fogunk lakni. Ahol az Atya meg a Fiú van, ott egyértelműen jelen van a Szentlélek is, mert a Szentháromság személyei elválaszthatatlanok.*

János evangéliumának a 14. fejezete – mint *biblikus alapvetés* – nagyon sokat segít

Isten elgondolásának a megértésében: Isten nem csupán a kiváltságosoknak akarja fenntartani az önmagát ajándékozó szeretetének megtapasztalását, hanem mindnyájunknak felkínálja. Persze befogadó készség is szükséges a részünkről. Lehetséges ugyanis, hogy valaki nem akar bejönni, vagy szeretne ugyan bejönni, de olyan koszos a lába, hogy bizony hosszú ideig kell törölnie a lábtörlőn, hogy megtisztuljon, és beléphessen Isten hajlékába.

A tudatos, józan és tevékeny vallásosság tehát igényli és megtermi a szeretet kinyilvánítását Isten felé. **Ez a magatartás ugyanakkor levonja Isten szeretetének a kinyilvánítását is az ember felé.** Ha Isten akarátát cselekszem, akkor Isten az ígérete szerint *kinyilatkoztatja magát nekem.* Belső párbeszédet folytat velem a misztikus testen, az Egyházon keresztül a Krisztussal való szeretetkapcsolatban. Ez köti Őt, mert ezt Ő ígérte meg.

Egyébként **Szent Pál apostol is** arra biztat: Krisztussal együtt dolgozzunk, Krisztussal együtt örüljünk, és Krisztussal együtt szenvedjünk! (Vö. 2 Kor 1, 7). Osszuk meg mindenünket, egész életünket Ővele és Őbenne! Ez tehát azt jelenti, hogy **mindenki tehet lépéseket a misztikában, az Istennel való személyes, élményszerű hit-kapcsolatban!** De különböző lépcsőfokokra juthatunk fel, mert **amilyen az ember törekvése, készsége, akarása, olyan lesz a képessége is Isten befogadására!**

Pál apostol beszél arról, hogy *a lelki adományok is különfélék* (1 Kor 12, 4). Az örök élet hegyére induló emberek is különböznek a természetük szerint. Felkészültségük és teherbíró képességük is különfélék. Ezt a különbözőséget boncolgatva, érdemes keresni a választ a következő kérdésre: vajon igazságtalan-e Isten, hogy *a lelki adományok különfélék?* Nem! De akkor miért van az, hogy az egyik előbbre szalad az úton, a másik pedig nem tesz meg akkora utat fölfelé? Nem igazságtalanság-e, hogy különböző lépcsőfokokra juthatunk fel? Gondoljunk arra, hogyha egy gyűszűt megtöltünk vízzel, akkor az a gyűszű tele van. Ha tudna gondolkodni, akkor azt mondaná: „Jaj, de boldog vagyok, mert teljesen tele vagyok!” Ha egy léleknek csak gyűszűnyi befogadóképessége van, akkor azt mondja: „Jaj, de boldog vagyok, mert teljesen tele vagyok Istennel!” Ha valakinek nagyobb a kapacitása – mint ahogy **egy vizespohár nagyobb a gyűszűnél** –, akkor az is a teljes boldogságot éli meg: „Jaj, de jó az Úristen hozzám, mert egészen be tudtam fogadni Őt!” Ugyanígy nagyobb a vödör vagy a fürdőkád, a strandmedence, a tenger, az óceán és a világmindenség befogadóképessége, de mindegyiknek az lehetne az élménye, hogy a víz teljesen betölti.

Így van ez az embernél is. **Az emberi lélek annyit tud befogadni Istenből, amennyire ki tud tárulkozni Isten előtt!** Isten ugyanis hajlandó egyre nagyobb mértékben nekünk ajándékozni magát. Tőlünk függ, hogy mennyire tudjuk kitágítani a befogadóképességünket! Tehát mindnyájan megélhetjük: Isten szeret engem! Isten egészen betölt önmagával! Egyébként ez a mennyei boldogságban is így lesz, amint erre Szent Pál kifejezetten utal: *Ahogy különbözök a csillagok fényének a ragyogásai, ... úgy lesz majd a feltámadáskor is* (1 Kor 15, 41. 42). Tehát bár Isten befogadása különféle mértékben történik, mégis mindenki a maga teljes boldogságát éli meg. **Aki egy életen át törekedett az Úristen parancsainak a teljesítésére, az nyilvánvalóan több jutalomra, Isten nagyobb birtoklására érdemes, mint az, aki csupán az utolsó pillanatban tért meg, és éppen csak „becsúszott” a mennyország kapuján, esetleg Mária segítségével.**

De azt is tudnunk kell, hogy amikor az Úristen közelségére vágyódunk, akkor **ezt a vágyódást is Isten adja nekünk.** Szent János apostol erről így ad tanítást: *Az a bizalom él bennünk iránta, hogy bármit is kérünk az akarata szerint, meghallgat minket. Tudjuk ugyanis, hogy minden kérésünket meghallgatja. És azt is tudjuk, hogy Ő sugallta mindazt, amit kérünk* (1 Jn 5, 14). Tehát nekünk kérnünk és cselekednünk is kell azért, hogy lelkünk befogadóképessége növekedjék a mi erőfeszítésünk, szeretetünk mértéke szerint! Minél jobban növekszik bennünk a megszentelő kegyelem, **minél jobban ki tud bontakozni bennünk Isten önmagát ajándékozó szeretete, annál többet tudunk befogadni Istenből!**

3. A misztika – mint fogalom – a titokkal kapcsolatos, mert számunkra nem kézzel fogható, nem könnyen megismerhető területet, az Istennel való kapcsolat világát mutatja be. Az embert mindig érdekli a titok megfejtése: **hogyan lehet átélni Isten és az ember kölcsönös, önmagát ajándékozó szeretetét?** A jobb megértéshez hívjuk segítségül az emberi élet egyik legszebb élményét, a szerelmet, két addig idegen ember kölcsönös kitárulkozását, önjándékozását, feloldódását egymásban. A misztika ugyanis Isten és az ember kölcsönös, önkéntes kitárulkozása, önjándékozása és lelki egyesülése.

Az ószövetségi Szentírás talán legszebb fejezete az *Énekek éneke*. Ebben a könyvben Isten a szerelemnek, ennek a mély emberi érzésnek költői ábrázolásával kinyilatkoztatást ad az Ő választottja, az emberi lélek iránti nagy szeretetéről. Ahhoz, hogy a szerelem kibontakozzék, a szerelmeseknek egyre többet kell találkozniuk egymással. Az Istent szerető lélek is mind jobban vágyódik Isten szemlélésére. Ha még nem látja, akkor úgy csinál, mint a szerelmes, **lélekben elgondolja és vágyódik utána:** „Mit csinál az én Kedvesem? Hol van, melyik utcasarkon? Hol közelít? Mikor jön már?” (Vö. Én 3, 2; 2, 8). Így, lélekben már együtt vannak.

A másik látásának a vágyán túl a szeretet élménye igényli az **összeszedettséget**, az összpontosításra való törekvést is. Amikor a szerelmesek együtt vannak, akkor csak egymásra irányulnak. Nem érdekli őket a külvilág, csak a másik.

Az összeszedettség mellett szükség van **a nyugalomra**, a csendes elmélyedésre is. Az Istennel való kapcsolatunkban is szükséges ez a magunkba szállás. A szerelmesek magukon kívül találják meg a másikat, de beengedik a szívükbe. Attól boldogok, hogy a másik szeretete ott él a lelkükben.

Mi pedig **az istenszeretet élményében tudjuk megtapasztalni:** ha a lelkünk mélyére hatolunk, akkor ott megtaláljuk Istent, aki a megszentelő kegyelem által van jelen. **Isten mindnyájunknak felajánlja ezt a megtapasztalható utat! A mi dolgunk az, hogy ráfigyeljünk, és alkalmat adjunk a találkozásra**, a kölcsönös önjándékozásra, mert hiszen Isten tiszta szellem.

Az a mi bajunk, hogy még nem vagyunk eléggé jártasak a lélek világában. A technika és az orvostudomány testtel kapcsolatos kultúrája mind-mind olyan kézzel fogható és elsajátítható. Saját lelkünk, és végül Isten Lelkének megismerése **sokkal nagyobb elkötelezettséget, szellemi törekvést igényel!** Ehhez a szellemi erőfeszítéshez, vagyis a lélek kultúrájának kibontakoztatásához pedig az alap és **a hajtóerő a szeretet!**

Végül imádkozzuk el a 157. számú éneket:

*Szeretlek, szép Jézus, mert fölötte jó vagy,
Minden szeretetre, bizony Te méltó vagy.*

*Jóvoltod s irgalmad a bűnöshöz oly nagy,
Gyarló kis szolgálodat, engemet, el ne hagyj.*